

Kontrollkomisjon III for Oslo
Universitetssykehus HF, Ullevål
v/ leder Kirsten Langseth
Bakkeveien 17
0281 OSLO

Deres ref.: 11.09.2014
Vår ref.: 14/8499-2
Saksbehandler: Erlend Enqvist-Jensen
Dato: 02.02.2015

Lovfortolkning - Regulering av pasienters tilgang til tv-spill og filmer ved Regional sikkerhetsavdeling ved Oslo universitetssykehus (RSA)

Helsedirektoratet viser til henvendelsen fra kontrollkomisjonen av 11. september 2014. Vi beklager lang saksbehandlingstid, som skyldes stor saksmengde i direktoratet.

I brevet stilles det spørsmål knyttet til regulering av pasienters tilgang til å se filmer og å benytte tv-spill i institusjonens husordensreglement.

Konkret spørres det om:

- hvorvidt RSA i husordensreglementet kan innføre en generell maksgrense på «15-års aldersgrense» (altså forbud mot 18-årsgrense-filmer og spill), samt et generelt forbud mot voldelige filmer og tv-spill
- hvorvidt RSA i husordensreglementet kan kreve forhåndsgodkjenning av filmer og tv-spill (det antas at dette refererer seg til vold/aldersgrensen nevnt i forrige punkt)
- hvorvidt det må sondres mellom begrensninger på fellesarealet og på pasientenes rom.

Det presiseres at vårt svar nedenfor kun vurderer disse spørsmålene for RSAs del.

1.1 Innledning – rettslig utgangspunkt

Psykisk helsevernloven (phvl.) regulerer ikke spesifikt institusjoners adgang til å begrense film/tv-spill, verken ved regionale sikkerhetsavdelinger (phvl. kapittel 4A), eller for andre avdelinger. Nærmest til å regulere dette, er derfor lovens (og rundskrivets IS 9/2012 side 59) omtale av hvilke restriksjoner som kan inngå i et husordensreglement, jf. § 4-2 tredje ledd og § 4-5 tredje ledd. Av disse bestemmelsene og rundskrivet fremgår det at institusjonen i husordensreglementet kan fastsette rimelige begrensninger av pasientenes hverdag, se 1.2 nedenfor.

Spørsmålet blir da om RSAs ovenfor nevnte tiltak fremstår som rimelige. Videre er det et spørsmål om vurderingen av dette blir forskjellig for fellesarealer og for pasientrom.

Innledningsvis har vi noen kommentarer knyttet til phvl. § 4-2 og kapittel 4A:

Helsedirektoratet - Divisjon spesialisthelsetjenester

Avdeling psykisk helsevern og rus
Erlend Enqvist-Jensen, tlf.: 24163948

Postboks 7000 St. Olavs plass, 0130 Oslo • Besøksadresse: Universitetsgata 2, Oslo • Tlf.: 810 20 050
Faks: 24 16 30 01 • Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

Det fremgår av phvl. § 4-2 Vern om personlig integritet: «Restriksjoner og tvang skal innskrenkes til det strengt nødvendige, og det skal så langt det er mulig tas hensyn til pasientens syn på slike tiltak.» Det fremgår videre at «(d)et kan bare benyttes tiltak som gir en så gunstig virkning at den klart oppveier ulempene med tiltaket». Ved restriksjoner på film/tv-spill, må det da foretas en avveining av det man oppnår ved å forby en pasient å se vold, opp mot de ulemper/ den krenkelse av den personlige frihet som vedkommende da måtte oppleve.

Loven har et eget kapittel 4A som omhandler Regionale sikkerhetsavdelinger. I § 4A-2 annet ledd sies om pasienter ved regionale sikkerhetsavdelinger: «...det foreligger aktuell risiko for alvorlig voldelig adferd». Regionale sikkerhetsavdelinger skiller seg altså ut fra andre avdelinger i det psykiske helsevernet, ved at alle pasientene vurderes å utgjøre en aktuell alvorlig voldsrisiko. Bestemmelsene i kapittel 4A skiller seg også derfor fra lovens øvrige «kapittel 4-vedtak», ved jevnt over å gi videre muligheter for inngripen. Dette vil være et relevant moment ved avveiningen av hva som fremstår som et rimelig og forholdsmessig husordensreglement ved en slik avdeling.

1.2 Regulering på fellesarealene

Det fremgår av phvl. § 4-2 tredje ledd bokstav c at det skal legges til rette for tilgang til aktivitetstilbud innenfor rammene av husordensreglene. I rundskriv til psykisk helsevernloven IS-9/2012 s. 59 fremgår til § 4-2 om husordensreglement at:

«I kraft av institusjonens eierråderett er det adgang til å fastsette interne regler for at institusjonen skal fungere best mulig som sosialt fellesskap og for å legge til rette for et godt behandlingsmiljø. Det kan for eksempel være nødvendig å regulere bruk av radio, tv, PC, telefon, faste tidspunkt for felles måltider, nattero, steder for røyking m v. Her er det snakk om regler som man vanligvis må forholde seg til når mange mennesker befinner seg under samme tak. Det er adgang til å regulere nevnte forhold i den grad det vurderes som nødvendig av driftsmessige hensyn eller av hensyn til medpasienter. Det må for eksempel være adgang til å regulere at telefoner skal stå på "lydløs" om natten, og at man ikke skal benytte telefon i fellesarealer. Ved noen avdelinger må det også være anledning til å nedlegge et generelt forbud mot at det tas bilder eller videoopptak. Generelt må graden av regulering vurderes opp mot behovet ved de ulike avdelingene.»

Hensynet til et best mulig sosialt fellesskap, et godt behandlingsmiljø og hensyn til medpasienter kan altså tilsi begrensninger i forhold til den enkelte pasients ønsker og behov. Helsedirektoratet anser at det følger naturlig av dette at husordensreglementet også kan inneholde reguleringer (forbud og begrensninger) i forhold til innhold i film og tv-spill, i tillegg til regler som gjelder tidsrom for benyttelse/fremvisning.

Underholdning på fellesarealet må være i overensstemmelse med avdelingens pasientgruppe og behandlingsformål. Sikkerhetsmessige hensyn må kunne tillegges større vekt ved RSA enn tilfellet er når det gjelder andre avdelinger.

Etter direktoratets syn vil et generelt forbud mot 18-årsspill og –filmer, et generelt forbud mot voldsfilm/spill, og forhåndsgodkjenning av dette for bruk på

fellesarealene, være en rimelig begrensning i husordensreglementet ved en regional sikkerhetsavdeling.

1.3 Regulering på pasientrommene

Bruk av film og tv-spill kan ikke i like stor grad begrenses av husordensreglementet på pasientrommene som på fellesarealet. Husordensreglene er, som vist ovenfor, først og fremst begrunnet med hensynet til et godt miljø på fellesarealene og hensyn til medpasienter. På pasientrommet vil hensynet til privatlivets fred stå sterkere.

Institusjonen kan selvsagt vurdere det som like behandlingsmessig og sikkerhetsmessig uheldig at en pasient ser på vold på rommet som på fellesarealet. Direktoratet er likevel av den mening at det vil være uforholdsmessig inngripende i et husordensreglement å gi et *generelt* forbud mot 18-årsfilmer og tv-spill - med forhåndskontroll - på pasientrommene. I slike tilfeller må det foretas en individuell vurdering. En slik vurdering må begrunnes og inntas i pasientjournal. Det kan stå i husordensreglementet at det gjøres individuelle vurderinger av bruk av voldsfilm/tv-spill på pasientrom.

Gjennomføringen av en slik restriksjon kan gjøre det nødvendig å inndra mobiltelefon/spillkonsoll/pc, for faktisk å forhindre uønsket spilling/uønsket film. Vi viser i denne forbindelse til tidligere fortolkning 05.02.2013 som gjaldt inndragning av mobil/PC på grunn av misbruk av kamerafunksjonen. En slik inndragning kan skje uten at det treffes vedtak etter §§ 4-5 eller 4-7, forutsatt at pasienten får ivarett sine rettigheter til kommunikasjon ved tilgang til annen telefon/PC.

Vennlig hilsen

Gitte Huus e.f.
avdelingsdirektør

Erlend Enqvist-Jensen
seniorrådgiver